

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

ΤΟΥ Κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ

Μιά κακοκαιρία Ξαφνική μιά ανάγκασε να μείνουμε, τη βραδιά εκείνη, στο χάνι. Μιά τρελόλιονα έδερε τα δέντρα, τρόνταζε τις μεγάλες κι' από τριπτά πιδάρια ζαμινόμενες κουνιμένες τών σπιτιών. Ήχανε τις χαρουπιές να μάζευονται κούβια κι' τις έληξες να ξεμυλιάζονται, σάν άπελιμαμένες.

'Ασκή φουσκωμένα ηρθούν και πετούν σπιθές!...

δέν βγήκαν παιά από κεί. Στοιματήθηκαν κι' άπομέναν μέσα στο φαράγγι, γιατί οι διαβόλοι, σάν τούς πάσους, άφινον τα νταούλια τους και χρησιμοποιούν αυτούς για ετοιμτελέκια και νταούλια.

— Έποτό το φαράγγι είνε χειρότερο από το Πρασσιανό, μω έπαιν οι χωριάτες, και όμως τοτότο έχει τούς 'Οξυπατόδ και σε τέπος ήκούγονται μαντινάδες.

Κι' άρχισαν να τραγουδάνε τη μαντινάδα τής μεγάλης χωριάδας τών Πρασσιών, πούνα άτ' Ξω από το Ρέθυμνο:

'Όσοι διαβόλοι βρισκονται στο Πρασσιανό φαράγγι...

'Η σωγές νοτιές, ή κακοτασιά γήρω, ή παράδοσι του φαγγιού, τό σκούμο του άέρα, τό άγριο, τό άπόμωρο κι' υποκαζό μέρος, ίσοσ και τίποτα παλιές ληστειές, δημοιογήσανε στο λαο χίλιε-δύο ιστορίες φανταμάτων για τό χάνι και την άλλη εκεί γύρω περιφέρεια.

'Ότι καθολιάσθηκες γυρίζονε τη νύχτα κι' άκούγονται τα πέταλα τών άλόγων τους να βροντούνε στις «λαζαίες» και τ' άριματα άπάνω από κοριά τους, ότι μιά γυναικία κίτρινη βγαίνει και κλαίει όλη τη νύχτα, ως πού να δύση όρισμένο άστερι στον ουρανό, ότι ένας κοιτώσος στέκεται και παρακαλεί τους άγωγιάτες να τόν πάρουν στ' άλωγο τούς πικνοκάουλα, ότι ένας παπάς μαρξός κι' ψηλάς, με κάτι μαύρα μάτια πού σε ζαλιζούν, παίρνει τών στρατοκότων τη φωνή, ότι άσκή φουσκωμένα ηρθούν και πετούν σπιθές, ότι μικρά παιδιά κλαίνε, ότι «φραγκάκια» βροζάνε... θησανφούς, ότι νεράδες πανέμορφες κι' άνθοστόλιτες τραγουδάνε!...

Γι' αυτό, όταν Βασανιζόμενος από την κακοκαιρία, ελτα να μείνουμε στο χάνι του Μεντή, οι άγωγιάτες δέν τό καλοκούσανε.

— Άλιος όρμος είνε άκόμα και θά φράσουμε άπάνω στο χωριό, μω άπάντησαν. Τι να κάνουμε! έλάς;... Δέν θά βρούμε ούτε δυό κάρθωνα για να στεγνώσουμε, ούτε λίγη ετοιμοκινιά για να ξεκουραστούμε.

Νεράδες πανέμορφες κι' άνθοστόλιτες τραγουδάνε...

Βαθειά, λίγο παρακάτω, τό φαράγγι βούτιξ, σάν νάχαν πανηγύρι έκει μέσα όλοι οι διαβόλοι τής περιφέρειας. Τό περιεργό αυτό του άέρα ποικυρητό, μέσα στη βαθειά χωράδρα, οι βροφεί, σάν παρατεταμένοι στεναγμοί, αντίλαλοι κι' οι περιεργοι κρότοι πού ερχόντουσαν από εκεί μέσα, κρότοι του άνεμου και τής νύχτας, έδωσαν στη φαντασία του λαού άφορη για να λήη ένα σωρό ιστορίες. Δηγοούνται π. χ. πως όρισμένες ημέρες μάζευονταν εκεί νεσα οι δαιμόνοι και χτυπούνε τα νταούλια τους και χορεύονε και όργιζόνε. Παύλοι τούς ειδαν, μιά

Βουκο λίκιασε κι' ουδριαζε νύχτα και μέρα.

μην τούς σινεπάρον ό άγέρας, γύρισαν τα μουλιάρια πίσω και σε λίγο, σπρωζόμενοι από τόν άνεμο, σάν να μιάς έβουχνε με σκουντιές, φράσαμε στο χάνι τό ανεπιθύητο.

— Δέν ήθελα να κομηθώ άπόμω σ' αυτό τό καταραμένο, μω είνε τό άγωγιάτης, αλλά τι να γίνή!...

***

Τό χάνι ήταν όπως βλα τα χάνια τής 'Ελλάδος.

Με κατινισμένη όσφορη, ασιαμένες στάινες. Τό νερο για κατινοδόχους, με εστομινάγκιασάσ στα πλατεί τους ζελη, για να μη μπαίνουν μέσα τα εφυλλέματα κι' οι παντικοί, ούζο, λουκουμία, λίγα παληοπράγματα κατινισμένα και μαρισμένα από τις μύγες, στις άκρες τών ραφιών, σνοτάδι και μαρούλα, κι' να τζάα με δυνατή φωτιά. 'Η φωτιά ήταν τό μονο λαμπρό και καθαρό πράμα εκεί μέσα.

— Γιατί τόσο άσγά; μιάς ρώτησε ό χατζής.

Λικαλιοληθήκαμε. Θελήσαμε ν' άνέθεμασε στ' Άνώγια, του είπαμε, και παρωπλανήθ ήκαμε, με τη βοοζή, τόν άνεμο, τη νύχτα και την κακοκαιρία, κάτω κατά τις Γωνίες.

— Κοντεθόνε μεσάνυχτα και θάβγη τό καταραμένο, Ξανάτε αυτός.

— Ποιό καταραμένο; Ξερωμάσσε, Ξερωκούλιασε, μιά έπέμεινα, κι' άρχισε να δηγγείται:

— Μιά φορά κι' έναν καιρό, Τούρκοι κακοί και εμμεσοφοί κρατούσανε τό χάνι. Κι' όγιοσ (όσιος) διαβόλης στρατοκόπος περνούσε από δω και κοιμότανε από βραδυές, την ταρηνή (πρωί) δέν ζυπνοίσε. Τα πτώματα τά ριζγανε σ' έναν μεγάλο ετάρκω (τριπτά στη γή χωρίς αυθήνα), τά έπαρναν τά ύποχθόνια νερά και τίποτε δέν φαινόταν παιά. Μιά μέρα νύχτωσε κεί περα ένας κληγής από τό 'Ηράκλειο. Είχε ένα άδύνατο σκυλί, πού τούσπερε με μιά άλυσσοίδια. Σάν άόφραγε κι' έπεσε να κοιμηθή, τόν σότσωσαν και τόν ριζανε στην τρύπα. Τό σκυλί όμως δέν τό προσέξανε, κι' αυτό την άλλη μέρα πήγε κι' έβλαψε κι' ουδριαζε άπάνω στον ετάρκω. Σάν ειδαν έτσι οι χατζήδες, φοβηθήσανε μην τούς προσόψει και δίνουν μιά και ριζγουν τό σκυλί στην τρύπα.

Μιά καθόσ έπετρε, πιάστηκε ή άλυσσοίδια του από κάτι σναιές, πού ήσαν φρετωμένες κάτω βαθειά στην τρύπα κι' έμεινε κρεμασμένο.

Κρεμασμένο έτσι, βουκολίκιασε και ουδριαζε νύχτα και μέρα, καιρό πολυ, μήνες κι' έξάμηνια, ως πού φοβηθήσανε οι Τούρκοι, άφησανε τό χάνι κι' έφυγαν και χαθίκανε...

Πέρασε καιρός...

Χρόνια έμεινε τό χάνι ρημαγμένο και τά ουδριαχτά του σκυλιού δέν έπαύσανε... Κανένος δέν τοίμουσε να περάση νύχτα από δω... Οι τσοπάνηδες τ' άκούγαν από τα βουτιά και τρέμανε. Οι νυχτοπερπατητάδες Ξομείνανε πού πίσω, ως πού να σκόση τό «μαράστρω» (αγγερονός) στην ανατολή και τότε να περάσουν. Θέρισην ό τόπος, άγριεφαν τα κλαδιά, θρασομινάσανε τα κοντόλαδα, άγκάκισαν ό όρμος, σπαλιάβια (ασφάλιαχοι) φύτρωσαν στις άλιές και κάπαρες έθράσφανε στους τούλους!...

Πέθαναν οι παλιοί οι άνθρωποι, κι' ήρθανε οι νέοι. Οι νέοι δέν πιστευόν σήμερα σ' αυτά.

'Εφυγαν οι Τούρκοι, ήρθαν οι πρόσφυγες κι' ένας κωμοιοιής από τα Βουρλά ήθεε κι' έπιασε τό χάνι. Έσκασε, Ξελάκωσε, έξάνοιξε, διώθωσε, άλλαξε τα κεραιδιά, έβαλε νέα άντιστή-κάθρα σε μιά κουστή καρέκλα...

Τό φαράγγι βούτιξ σάν νάχαν πανηγύρι εκεί μέσα δι' όι διαβόλοι!...

Τυλιχτηκα στο πανωφόρι μου και κεραιδιά, έβαλε νέα άντιστή-κάθρα σε μιά κουστή καρέκλα...

λια στο ύψιστο, καθάρισε τους βάτους και τ' ασπάλθωρα, έκοψε τις πατογιές κι ήμερεψε το μέρος. Άσπρισε, στερέωσε το κτίριο, διόρθωσε τα πορτοκαράθωρα και ξανάφερε, αφού κόπιασε πολύ, το διάβα από δω πέρα... Έπειτα έλαμνε άγιασμούς, έκαμε νιμψόσυνα άπάνω στον ετάχρω και το σκυλί δέν ξαναούρλιαζε...

— Δέν ξαναούρλιαζε;
— Δέν ξαναούρλιαζε, μα βγαίνει κάθε βράδυ, σέροντας την άλυσσίδα του στις πλάκες της αλλής, όταν νά ήχητή τ' άφεντικό του...
— Το είδατε;
— Και ποιος τοίμαί νά βγή νά το δή!
'Ο άγιος καιρός πού βογγούσε δξω στά ντουβάρια κι έκανε το σπίτι νά τρίζη από τους χτύπους του άνέμου, ή διηγήσεις για τά φωνικά πού έγιναν σ' αυτό το μέρος και τά φαντάσματα πού γυρνούν και σκουδούν, λάγωσε την κοιλέντα μας και ή κοίρασις μής έφερε μια γλυκειά επιθυμία για δένα.
— Έ, ώρα είνε πειά!

Μου παραχώρησαν ένα καμαράκι πού ήταν στο άπάνω μέρος του καινού για νά κοιμηθώ. Οι άγωνιάτες στράσανε τις κάτες τους έκει κοντά στο τζάκι, κι' ο χατζής ξαπλώθηκε άπάνω στη μεγάλη την zasoula, πού ήταν και όμφυλάκι...

Δέν περάσανε δέκα λεπτά από την ώρα πού έπεσα, όταν μου ήρθε πώς άκουσα σούρσιμο άλυσσίδας, κάτω στην αλλη. Στην άρχη ένόμισα πώς παρακούω!... Άνισχυθήκα και πρόσεξα καλά. Ήταν πραγματικά ένα άργυ και πένθιμο άλυσσίδα σούρσιμο. Έπι- ρεασμένος από τά λόγια και τις δη- γήσεις πούχ άκούσει, αισθάνθηκα μια κρούαδα ν' άνεβαίνη στο σώμα μου... Για μια στιγμή σκέφτηκα νά ξαναήσω και τους άλλους, αλλά σν- χρατήθηκα. Έσβησα το φως και πή- γα κρυφά στο παράθυρο νά ιδώ τί γίνεται. Άλλά ήταν σκοτάδι πίσω, ο χειμόνας άπ' έξω μάνιαζε κι έκα- νε τά τζάμια νά τριζοβολούν, όταν νά- θελαν νά πιάσουν... Τυλίχτηκα στο πανοφόρι μου και κάθησα σέ μια κρυφή καρτέλα, κρυώνοντας κι άνε- τριχιάζοντας.

Δέν είχα σπύρτα για ν' ανάψω και νά κιντήξω το ρολόγι μου... Ή ώρα, μέσα στο σκοτάδι και την άγο- νία, δέν περνούσε!... Κι' από κάτω ή άλυσσίδα έσουρνούσανε άργυ-άργυ, άφίνοντας στην πυρομένη φαντασία μου ήχος νεκρικής καμπάνας, όταν άκούστηκε το πρώτο κοκκόρι νά λα- λήη από τόν όρνιθώνα της αλλής και σέ λίγο φάνηκε το πρώτο της άκτις γαλάκτωμα, μέσα στο σκοτάδι...
'Αρχισε νά ξημερώνη πειά.

Θυμήθηκα τά περι πτερινών και φαντασμάτων κι' ήσυχασα λίγο... Άλλά τά πτερινάρια λαλοδσαν και ξαναάκουσαν κι' ή άλυσσίδα έξακολουθούσε νά σούρνεται, νά τριζοβολή και νά ήχη στις πλάκες της αλλής!...

— Τι διάβολο, σκέφτηκα, έξεφυλίστηκαν σήμερα κι' οι εκατα- χανάδες (βοσκάλικες) και δέν φεύγουνε ούτε με τών κοκκόρων τά λαλήματα!...
Το φως ήμωσ της ήμέρας, πού σκόρπιζε τό σκοτάδι της νύχτας, έχνη και στην ψυχή μου νά παρηγοριά, μα άνακούφισι και μια χα- ρά για τή σωτηρία μου... Και με τόν συνερχομό αυτών αποκα- μήθηκα κει πάνω στην καρτέλα...
***

Μ' έξάπνησε το άφθονο το φως, πού έμπαινε από το παραθυράκι άγρότερα.

Δέν άνοξα καλά-καλά τά μάτια μου και το σούρσιμο της άλυσσι- δας έξακολουθούσε στην αλλη.

Πετάχτηκα άπάνω!
— Άκούα τριγυρνάνε τά φαντάσματα!... φωνάζα.

Κι' έπήγα στο παράθυρο για νά ιδώ τί συμβαίνει, παίρνοντας θάρρος από το φως το ζωφόρό, το χαρπαλό, το άφθονο της ήμέρας. Κιττάξω κάτω και τί νά ιδώ!...

"Ενα άπ τά μούλάρια μας είχε ξελωθεί από εκεί πού τώχανε δε- μένο και γύριζε όλη τή νύχτα στο πλακόστρωτο. Και ή άλυσσίδα του χαλναριού του έσουρνούσαν κι' έκροτούσε στις πλάκες της αλλής!...

Το φάντασμα είχε γίνει πειά πραγματικότης!...
ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΡΩΤΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ

— Άν δέν ήπληρχε ή γυναίκα, ο άνδρας θ' άγνούσε τί είνε χάρι, γιατί ή χάρι είνε το χαμόγελο του έρωτος.
— Ή καρδιά μής δόθηκε από τόν Πλά- στη μονάχα για ν' άγαπούμε.

ΓΙΑ ΝΑ ΜΑΝΘΑΝΕΤΕ ΚΑΙ ΝΑ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΕΤΕ

- 'Ο Ταρζίνιος ο Προεδούτερος, είνε ο πρώτος βασιλεύς τών Ρο- μαίων πού χρησιμοποίησε σπλήτρο.
— Ή πρώτη έπισκεπή μεγάλου δημοσίου δρόμου στην Άγγλία έ- γινε κατά το έτος 1285.
— Το πρώτο προσκήνιο στους Άγιους Τόπους χρονολογείται από την έποχή της Αυτοκρατορίας 'Ελένης κατά το 326 μ.Χ.
— 'Ο βασιλεύς της Άγγλίας Γεώργιος Γ', σ' όλο το διάστημα της ζωής του δέν έταξείδευε ποτέ έξω από τή χώρα του.
— Ή Βουλή της Άγγλίας και της Σκωτίας, πού ήσαν στην άρχη χωρισμένες, ένωθηκαν στα 1707.
— Άέγεται ότι ο πρώτος Ρωμαίος πού ξυριζόταν ταχτιζότητα ήταν ο Σαπλιάν Άφρικανός ο νεότερος.
— Οι κορυφές πρωτοπαρουσιάστηκαν στη Ρώμη κατά τόν 3ον αιώ- να μ.Χ.
— Ή μέλισσα αναλόγως του μεγέθους της μπορεί νά σφή βάρως τριάντα φορές μεγαλύτερο από ένα... άλογο!
— Οι γυάλινοι φακοί ήσαν γνωστοί στας Άθήνας από τόν 5ον αιώνα π.Χ.
— Το άμυγκλονίωμα χρησιμοποιείται στη Νεάπολι από το έτος 1435.
— Ή περίφημη μάχη τών Φαρούλων έγινε στις 9 Αύγουστου του έτους 48 π.Χ.

— Μιά άμιαστοιχία του δά διή- ννε 40 μίλια την ώρα, έώ μπορούσε νά φτάση στον ήλιο μετά 2.246 χρόνια.

— Τά όνόματα τών άρχαίων Αι- γυπτιακών μηνών είνε: Θόθ, Φάο- φι, Άθή, Κοιάη, Τόβι, Μεζιό, Φαμινάθ, Φαουθόθ, Πάζον, Πά- ζνι, 'Επίφι, Μεσέφι.

— Οι Μακεδόνες πάλι είχαν δά- σει στους μήνες τά όνόματα 'Αλέ- Ξανδρος, Διος, 'Απελλάιος, 'Ανδι- νάσιος, Πέφιτρος, Δόστρος, Ξάνθος, 'Αρτεμίδιος, Δάσιος, Πάνκιος, Γουσταύος, Ύπεροβροτάος.

— Το πρώτο βιβλίο πού έξεδόθη έλληνιστι από Έλλάνα είνε ή Γραμ- ματική του Κωνσταντίνου Ασλαβε- ρος, τυπωμένη στη Βενετία το 1476, έξδοσι σπανιστάτη και πού μεγά- λης αξίας.

— Το έθνικό έμβλημα της Άγ- γλίας είνε το όδο, της Γερμανίας ο κύανος, της Ίταλίας ή μαργα- ρίτα, της Έλβετίας το έντελέβις, της Γαλλίας το κρόνο και το ίον, της Πορτογαλλίας το άνθος της λεωνιάς.

— Άλλοτε δέ της Ουαλλίας ήταν το κρίσω και της Σκωτίας το άγκάθι.

— Τά πούτα γραμματόσημα χρησιμοποιήθηκαν στη Γαλλία κατά το έτος 1634 επί της βασιλείας του Λουδοβίκου ΙΑ'.

— Το 'Αθηναιώτικο άλφάβητο περιέχει 208 γράμματα.

— Το πολιμνιαιώ ατό όλα τά μετάλλα είνε το λεγόμενο βρα- νάδιος.

— Στη Βενεζουέλα της Ν. 'Αμερικής ύπάρχει μια λίμνη πύσας, άπ' την όποια βγάζουν κάθε χρόνο 50,000 τόννους, χωρίς νά λιγο- στεύη.

— Ή ταχύτης του άνέμου σέ καιρό θύελλας μπορεί νά φτάση τό 120 μίλια την ώρα.

— Στη νήσο Μαδαγασκάρη μέχρι το 1857 έφρονεύθησαν 2,000 ά- τομα, γιατί άσπίαστηκαν το χριστιανισμό.

— Ή πρώτη έπιτυχής έγχειρησις του έγχεφάλου έγινε στο Λονδί- νο κατά το έτος 1885.

— Προπολεμικός ο περισσότερος φόνο γινόντουσαν στην Ίταλία.

— Τά μιμητήρια έχουν την ικανότητα νά σκάσουν μέσα στο χόμιμ κοιλότητες βάθους όχτώ μέτρον.

— Ή μεγαλύτερη και άρχαιότερη κρημαστική γέφυρα του κόσμου είνε ή Κιγν-Τούγκ της Κίνας, ή όποια έντείνεται από την κορυφή έ- νός βουνού μέχρι ενός άλλου.

— Το έντενεότερο σύγγραμμα του κόσμου είνε μια Κινεζική Έγ- κικλοπαίαιδα, άποτελούμένη από 5,000 τόμους.

ΣΚΕΨΙΣ ΚΑΙ ΚΟΥΦΑΜΑΡΑ

'Ο διάσημος φιλόσοφος της Άρχαίας Έλλάδος Δημόκριτος, μετο- χειριζόταν ένας πολύ παρξέρον τρόπο — και άποτελεσματικώτατον, όπως έβε- θαιώνει ο ίδιος — για νά διευκολύνη την καλή λειτουργία του μυαλού του. 'Οπί- κρις ήθελε νά σκεφθή με την ήσυχία του κανένα πολύ σπουδαίο ζήτημα, έβούλωνε τά αυτιά του. 'Ετσι δέν άκουως καθόλου τί γινόνταν γύρω του και μπορούσε άνε- νόγητος νά σκεφθή για το ζήτημα πού τόν άπασχολούσε.